

PREDBEŽNÁ NEEDITOVANÁ VERZIA

Distr.: všeob.
3. júna 2016

Originál: anglický jazyk

Výbor pre práva dieťaťa

Záverečné odporúčania ku Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správe Slovenska*

I. Úvod

1. Výbor posúdil Konsolidovanú tretiu, štvrtú a piatu periodickú správu Slovenska (CRC/C/SVK/3-5) na svojom 2116. a 2117. zasadnutí (viď. CRC/C/SR.2116 a 2117), ktoré sa konalo od 24. do 25. mája 2016 a prijal nasledovné záverečné odporúčania na svojom 2132. zasadnutí (viď. CRC/C/SR.2132), ktoré sa konalo dňa 3. júna 2016.
2. Výbor víta predloženie Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy zmluvného štátu a písomných odpovedí na doplňujúce otázky (CRC/C/SVK/Q/3-5/Add.1), ktoré umožnili lepšie pochopiť situáciu práv detí v zmluvnom štáte. Výbor oceňuje konštruktívny dialóg vedený s multirezortnou delegáciou zmluvného štátu zloženej zo zástupcov na vysokej úrovni.

II. Následné opatrenia a pokrok dosiahnutý zmluvným štátom

3. Výbor víta pokrok dosiahnutý zmluvným štátom pri implementácii Dohovoru a berie na vedomie predovšetkým ratifikáciu alebo pristúpenie k medzinárodným a regionálnym dokumentom týkajúcich sa ľudských práv, predovšetkým Opčnému protokolu o procedúre oznámení.
4. Výbor taktiež oceňuje prijatie rôznych legislatívnych a inštitucionálnych opatrení a politík v odpovedi na odporúčania Výboru.
5. Výbor konštatuje, že zmluvný štát naďalej pokračuje v dosahovaní pokroku pri zabezpečovaní práv detí v oblastiach ako je prevencia pred násilím, zdravie, životná úroveň a vzdelávanie. Avšak situácia rómskych detí, pokiaľ ide o tieto oblasti, sa významným spôsobom nezlepšila a z tohto dôvodu sa relevantné odporúčania uvedené nižšie v texte zameriavajú z väčšej časti na ne.

---

* Prijaté Výborom na sedemdesiatom druhom zasadnutí (17. mája – 3. júna 2016).

III. Hlavné témy a odporúčania

A. Všeobecné implementačné opatrenia (články 4, 42 and 44 ods. 6)

Koordinácia

6. Výbor víta vytvorenie Výboru pre deti a mládež na medziministerskej úrovni v roku 2011. Je však znepokojený tým, že regionálna a miestna samospráva údajne preberajú kompetencie Výboru pre deti a mládež v oblastiach ako je bývanie, vzdelávanie a starostlivosť o deti.

7. **Výbor odporúča, aby zmluvný štát zabezpečil to, aby Rada vlády pre ľudské práva, národné menšiny a rodovú rovnosť a Výbor pre deti a mládež mali dostatočnú právomoc koordinovať všetky činnosti súvisiace s implementáciou Dohovoru na medzirezortnej, národnej a miestnej úrovni a aby im boli poskytnuté potrebné ľudské, technické a finančné zdroje pre ich efektívnu činnosť.**

Alokovanie zdrojov

8. Výbor vyjadruje poľutovanie nad rozhodnutím zmluvného štátu zrušiť prioritnú úlohu stanovenú v Národnom akčnom pláne pre deti (NAPD), ktorá sa týka navrhnutia a implementácie metódy sledovania zdrojov alokovaných zo štátneho rozpočtu na implementáciu práv detí, s osobitným dôrazom na deti v zraniteľných situáciách, vrátane rómskych detí a nad jeho vysvetlením v písomných odpovediach na doplňujúce otázky, že špecifikovanie finančných prostriedkov na implementáciu Dohovoru nie je realistické a že dobrovoľné poskytnutie údajov o rozpočte prostredníctvom ročného zberu (údajov) kompetentnými inštitúciami je dostatočné.

9. **Vzhľadom na uskutočnenie všeobecnej diskusie v roku 2007 o zdrojoch pre práva dieťaťa – Zodpovednosť štátov, Výbor odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Obnovil úlohu v rámci NAPD, ktorá sa týka navrhnutia a implementácie metódy sledovania zdrojov alokovaných zo štátneho rozpočtu na implementáciu práv detí;**

(b) **Zabezpečil transparentnú a participatívnu tvorbu rozpočtu prostredníctvom verejného dialógu, predovšetkým s deťmi a náležitú zodpovednosť na miestnej úrovni.**

Zber údajov

10. **Výbor opätovne pripomína svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/SVK/CO/2, odsek 20) a ďalej odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Urýchlene zlepšil svoj systém zberu údajov, ktorý by mal pokrývať všetky oblasti Dohovoru a mal by byť rozdelený podľa veku, pohlavia, postihnutia, geografickej lokality, etnického pôvodu, socioekonomického zázemia a statusu migranta s cieľom zabezpečiť analýzu situácie všetkých detí, predovšetkým tých, ktoré sa nachádzajú v zraniteľnej situácii;**

(b) **Zabezpečil, aby príslušné ministerstvá zdieľali a využívali údaje a indikátory na formulovanie, monitoring a hodnotenie politík, programov a projektov určených na efektívnu implementáciu Dohovoru;**

(c) **Vzal pri definovaní, zbere a šírení štatistických informácií do úvahy koncepčný a metodologický rámec uvedený v správe Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre ľudské práva (OHCHR) s názvom Indikátory ľudských práv: príručka pre meranie a implementáciu.**

Nezávislý monitoring

11. Výbor víta, že verejný ochranca práv (ombudsman) v nedávnom období venoval niekoľko správ problematike práv detí. Výbor však vyjadruje ľútosť nad tým, že niektoré z týchto správ, predovšetkým správy týkajúce sa násilia voči rómskym deťom, boli údajne označené ako politicky motivované útoky a nemali adekvátnu odozvu zo strany štátu. Výbor taktiež víta prijatie zákona o komisárovi pre deti v júni 2015. Vyjadruje však ľútosť nad tým, že kritérium politickej nezávislosti nie je zakotvené v tomto zákone a nebolo podporené pri voľbe prvého komisára dňa 2. decembra 2015. Výbor je ďalej znepokojený:

(a) Tvrdeniami, že práva detí sa porušujú v detskom domove, ktorý sa nachádza na adrese trvalého pobytu zvolenej komisárky;

(b) Rozšírením monitorovacích inštitúcií v zmluvnom štáte, bez snahy upevniť ich nezávislosť a zosúladiť ich s Parížskymi zásadami.

12. **V zmysle svojho všeobecného komentára č. 2 (2002) o úlohe nezávislých inštitúcií pre zachovávanie ľudských práv, Výbor odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Zabezpečil nezávislosť inštitútu komisára pre deti, v zmysle procesu jeho zvolenia, financovania, mandátu a imunity s cieľom garantovať plný súlad s Parížskymi zásadami;**

(b) **Zabezpečil adekvátne a dlhodobé financovanie pre inštitút komisára pre deti a zriadil systém monitorovania implementácie opatrení navrhnutých komisárom;**

(c) **V plnom rozsahu a nestranne prešetril tvrdenia týkajúce sa súčasnej komisárky pre deti a zabezpečil, aby nasledujúce voľby spĺňali požiadavky pre politickú nezávislosť a profesionálnosť;**

(d) **Zabezpečil, aby všetky minulé, súčasné a budúce správy ombudsmana, ako aj komisára pre deti o právach detí, vrátane tých, ktoré sa zaoberajú citlivou problematikou, boli adekvátne posúdené a aby sa na ich základe konalo;**

(e) **Žiadal technickú spoluprácu okrem iných od Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre ľudské práva (OHCHR) a Rozvojového programu Organizácie Spojených národov (UNDP).**

Spolupráca s občianskou spoločnosťou

13. Výbor je znepokojený tým, že občianska spoločnosť:

(a) Podáva správy o ťažkostiach, ktorým čelila pri spolupráci s úradmi zmluvného štátu týkajúcej sa podpory inovatívnych praktík v oblasti ochrany detí a pri poskytovaní sociálnych služieb deťom a rodinám;

(b) Pokladá štátne dotácie a dotácie samospráv/regiónov pre mimovládne organizácie (MVO), predovšetkým pre tie, ktoré poskytujú sociálne služby, za nepostačujúce.

14. **Výbor vyzýva zmluvný štát, aby systematicky zapájal občiansku spoločnosť, vrátane mimovládnych organizácií a organizácií pre deti, do plánovania, implementácie, monitorovania a hodnotenia politík, plánov a programov súvisiacich s právami detí a aby poskytoval potrebné financovanie MVO predovšetkým tým, ktoré poskytujú sociálne služby v prípadoch, kedy sú štátom zabezpečované služby nepostačujúce alebo neprimerané.**

B. Všeobecné princípy (články 2-3, 6 a 12)

Nediskriminácia

15. Výbor má rovnaký názor ako Európska komisia proti rasizmu a netolerancii, že implementácia antidiskriminačného zákona nie je adekvátne monitorovaná a že Slovenské národné stredisko pre ľudské práva ako monitorovací orgán nefunguje efektívnym spôsobom a nezávisle. Výbor je vážne znepokojený tým, že:

(a) Napriek početným plánom a stratégiám, rómske deti, predovšetkým v segregovaných osadách, naďalej čelia viacerým formám diskriminácie, hlavne v oblastiach vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a životnej úrovne, vrátane oblastí, ktoré sa týkajú ubytovania, vystaňovania a vyplácania dávok;

(b) Počet incidentov rôznych foriem nenávisných prejavov voči zraniteľným skupinám ako sú Rómovia, moslimovia a LGBTI osoby, vrátane detí, sa zvyšuje.

16. Výbor **naliehavo žiada zmluvný štát, aby:**

(a) **Zabezpečil implementáciu antidiskriminačného zákona, ako aj ďalších zákonov zakazujúcich diskrimináciu, vrátane zabezpečenia úplnej nezávislosti, nestrannosti a efektívnosti monitorovacieho orgánu;**

(b) **Uskutočňoval programy zvyšujúce povedomie o zákaze diskriminácie a súvisiacich sankciách, venujúc zvláštnu pozornosť rómskym deťom, deťom s postihnutím a LGBTI deťom alebo deťom z LGBTI rodín;**

(c) **Zabezpečil rovnaké požívanie práva na vzdelanie, zdravotnú starostlivosť a primeraný životný štandard zo strany rómskych detí, špeciálne tých, ktoré žijú v segregovaných osadách;**

(d) **Prešetril a sankcionoval všetky prípady používania protirómskej a protimoslimskej rétoriky zo strany politických osobností a náboženských autorít, ako aj prípady hanlivých prejavov týkajúcich sa sexuálnej orientácie;**

(e) **Zabezpečil, aby úradníci orgánov určených na presadzovanie zákonov a odborníci z právnej praxe boli primerane a systematicky školení efektívne vyšetřovať a sankcionovať trestné činy spáchané z nenávisi, vrátane tých na sociálnych a iných médiách;**

(f) **Využíval legislatívne a vzdelávacie opatrenia a politiky, vrátane scitlivovania a zvyšovania povedomia, s cieľom ukončiť stigmatizáciu Rómov, moslimov, LGBTI detí a detí s postihnutím.**

Najlepšie záujmy dieťaťa

17. Napriek nedávnym legislatívnym zmenám a doplneniam zákona o rodine z roku 2005, výbor je znepokojený výkladom článku 3 Dohovoru a jeho implementácie v zmluvnom štáte a správami, že koncept najlepšieho záujmu dieťaťa sa v čoraz väčšej miere zneužíva v aktivitách a kampaniach určitých skupín a nesprávne sa vykladá médiami, čo môže kompromitovať práva dieťaťa ako držiteľa práv.

18. **V zmysle svojho všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu, Výbor odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Zvýšil svoje úsilie zabezpečiť, aby toto právo bolo konzistentne vykladané a uplatňované vo všetkých legislatívnych, administratívnych a súdnych konaniach a rozhodnutiach, ako aj vo všetkých politikách, programoch a projektoch, ktoré sú relevantné pre deti a majú na ne dopad;**

(b) Rozvíjal postupy a kritériá pre poskytovanie usmernenia všetkým príslušným osobám s právomocou posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každej oblasti a s právomocou ovplyvniť to, aby sa mu prikladal náležitý význam ako prvoradému hľadisku;

(c) Uskutočňoval aktivity zvyšujúce povedomie verejnosti ako protiváhu ku všetkým škodlivým interpretáciám princípu najlepšieho záujmu.

Rešpektovanie názorov dieťaťa

19. Výbor opätovne pripomína svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/SVK/CO/2, odsek 32) a v zmysle svojho všeobecného komentára č. 12 (2009) o práva dieťaťa byť vypočuté, Výbor ďalej odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Rozvíjal nástroje pre verejné konzultácie k rozvoju národnej politiky s cieľom štandardizovať takéto konzultácie na vysokej úrovni inklúzie a participácie, vrátane konzultácií s deťmi o záležitostiach, ktoré majú na ne dopad;

(b) Uskutočňoval programy a činnosti zvyšujúce povedomie za účelom podpory zmysluplnej a posilnenej participácie všetkých detí v rámci rodiny, komunity a škôl, vrátane študentských poradných orgánov, s osobitnou pozornosťou zameranou na dievčatá, rómske deti a deti s postihnutím;

(c) Inštitucionalizoval trvalé participatívne štruktúry a zabezpečil, aby bol týmto štruktúram poskytnutý zmysluplný mandát a primerané ľudské, technické a finančné zdroje, s cieľom zabezpečiť efektívne zapojenie detí do problematiky, ktorá má na ne dopad.

C. Občianske práva a slobody (články 7, 8 a 13-17)

Právo na identitu

20. Výbor je hlboko znepokojený pokračujúcim používaním hniezd záchrany, ktoré umožňujú anonymné opustenie detí v zmluvnom štáte, čo je v rozpore s ustanoveniami Dohovoru.

21. Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby zakázal používanie hniezd záchrany a posilnil a podporoval existujúce alternatívy, vrátane poskytovania služieb k plánovanému rodičovstvu, primeraného poradenstva a sociálnej podpory pre neplánované tehotenstvá a ako posledné riešenie možnosť utajeného pôrodu v nemocnici.

D. Násilie voči deťom (články 19, 24 ods. 3, 28 ods. 2, 34, 37 písm. a) a 39)

Mučenie a iné kruté alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie

22. Výbor víta, že odvolací súd zmluvného štátu zrušil v apríli 2016 rozhodnutie okresného súdu, ktoré oslobodilo policajných úradníkov obvinených z fyzického týrania a ponižujúceho zaobchádzania so šiestimi zadržanými rómskymi deťmi v roku 2009. Výbor je však vážne znepokojený:

(a) Rastúcim počtom verbálnych a fyzických násilných útokov a incidentov šikany Rómov, vrátane rómskych detí, zo strany štátnych aktérov, predovšetkým zo strany polície, ako aj súkromných osôb;

(b) Represívnym používaním násilných policajných razíí zo strany štátu v rómskych osadách, zameraných na získanie podpory susediacou nerómskou populáciou, v dôsledku čoho prichádza k zraneniu detí políciou;

(c) Údajnou nedostatočnou nestrannosťou ministerstva vnútra, ktoré je poverené vyšetrovaním údajných aktov policajnej brutality a nezákonného konania polície, čo vedie k nedostatku promptných a efektívnych trestných konaní a obvinení vznesených voči páchatelom takéhoto násillia;

(d) Chýbajúcim plánovaním systematických krokov alebo alokovaním financií s cieľom zlepšiť prácu polície s rómskymi komunitami.

23. Výbor opätovne pripomína svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/15/Add.140, odsek 26 a CRC/C/SVK/CO/2, odsek 35) a naliehavo žiada zmluvný štát, aby:

(a) **Zriadil nezávislý monitorovací a dozorný mechanizmus pre údajné akty policajnej brutality a nezákonné konanie polície, ktorý bude spĺňať požiadavku inštitucionálnej nezávislosti;**

(b) **Vykonal promptné, nestranné, dôkladné a efektívne vyšetrovania všetkých tvrdení o verbálnych a fyzických násilných útokoch a incidentoch šikany rómskych deťom zo strany štátnych aktérov, predovšetkým polície, ako aj súkromných osôb, vrátane všetkých násilných policajných razíí v rómskej osade a odovzdal páchatel'ov do rúk spravodlivosti;**

(c) **Navrhol a implementoval systematickú stratégiu na zlepšenie práce polície s rómskymi komunitami a vyčlenil primerané financie na jej implementáciu.**

24. Výbor je znepokojený tým, že napriek rozhodnutiu Európskeho súdu pre ľudské práva z roku 2012, zmluvný štát neuznal žiadnu zodpovednosť za systematickú prax nezákonnej sterilizácie rómskych žien a dievčat v minulosti, ani neposkytol odškodnenie obetiam, ani neprijal jednotné štandardy týkajúce sa získavania slobodného a informovaného súhlasu v prípadoch sterilizácie.

25. Výbor podporuje odporúčania, ktoré nedávno zmluvnému štátu adresoval Výbor proti mučeniu (CAT/C/SVK/CO/3, odsek 12) a Výbor na odstránenie rasovej diskriminácie (CERD/C/SVK/CO/9-10, odsek 13) a vyzýva zmluvný štát, aby v plnom rozsahu prešetril praktiky nedobrovoľnej sterilizácie dievčat a žien v komunistickom a postkomunistickom období v zmluvnom štáte a poskytol finančné a iné odškodnenia obetiam.

Telesné tresty

26. Výbor vyjadruje hlbokú ľútosť nad tým, že zákon o rodine z roku 2005 napriek zmenám a doplneniam v júni 2015 stále toleruje používanie „primeraného telesného trestu“ pri výchove detí v rodinách.

27. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 8 (2006) o práve detí na ochranu pred telesnými trestami a svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/SVK/CO/2, odsek 37), Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby výslovne zakázal telesné tresty v domácom prostredí bez akéhokoľvek ďalšieho odd'arovania.

Násillie, zneužívanie a zanedbávanie

28. Výbor je znepokojený tým, že:

(a) Nahlasovanie podozrení na telesné alebo sexuálne zneužívanie zo strany verejných alebo iných príslušných inštitúcií v zmluvnom štáte je zriedkavé a sankcie sa buď neuložia alebo sú príliš zhovievavé;

(b) V niektorých prípadoch namiesto toho, aby jej bola poskytnutá pomoc, je detská obeť vystavená rôznym nápravným opatreniam a umiestnená do nápravného zariadenia;

(c) Z dôvodu nedostatočnej koordinácie a postupov, sú sexuálne zneužívané deti často nútené popísať svoju skúsenosť niekoľkokrát rôznym neškoleným osobám a v právnych prípadoch veľa detí svoje svedectvo v dôsledku toho stiahne;

(d) Neexistujú žiadne dostupné presné údaje o počte a druhoch „krízových centier“ v zmluvnom štáte a nové centrá založené miestnymi a regionálnymi samosprávami nie sú akreditované, ani nie sú viazané požiadavkami týkajúcimi sa kvality služieb, alebo nie sú monitorované zo strany štátu.

29. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 13 (2011) o práve dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násillia a berúc do úvahy Ciele trvalo udržateľného rozvoja (Cieľ 16.2 ukončiť zneužívanie, využívanie, obchodovanie s deťmi a všetky formy násillia voči deťom a mučenie detí), výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby:

(a) Zriadil programy včasného zisťovania a investigatívne programy na identifikáciu detských obetí násillia a sexuálneho zneužívania;

(b) Zlepšil spoluprácu a koordináciu medzi všetkými subjektmi zapojenými do ochrany detí, vrátane krízových centier a zaviedol pre ne štandardné postupy a metodiky fungovania, ktoré budú riadne monitorované, vrátane svedectiev;

(c) Zabezpečil efektívne stíhanie a zodpovedajúce sankcie pre páchatel'ov násillia voči deťom a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, vrátane prostredníctvom budovania kapacít sudcov a ďalších príslušných osôb, berúc v plnom rozsahu do úvahy Usmernenia k súdnej praxi vo veciach týkajúcich sa detských obetí a svedkov trestných činov (Uznesenie Hospodárskej a sociálnej rady OSN 2005/20, príloha);

(d) Zriadil národnú databázu všetkých prípadov domáceho násillia a sexuálneho zneužívania detí a vykonal komplexné hodnotenie rozsahu, príčin a povahy takéhoto správania;

(e) Podporoval komunitné programy, ktoré majú za cieľ predchádzať a riešiť domáce násillie, zneužívanie detí, vrátane sexuálneho zneužívania a zanedbávania, vrátane zapojenia bývalých detských obetí, dobrovoľníkov a členov komunity a poskytovania im školenia.

Kyberšikanovanie

30. Výbor je znepokojený rastúcim počtom prípadov kyberšikany od roku 2010, prípadov nedostatočného povedomia medzi deťmi ohľadne jej škodlivosti ako aj nedostatkom preventívnych opatrení.

31. Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Uskutočnil prieskumy medzi deťmi a mládežou o internetovej etike, kyberšikane a zmysluplnom a bezpečnom používaní internetu a sociálnych médií;

(b) Systematicky školil učiteľov o týchto témach a zahrňoval do školských učebných osnov interaktívne hodiny zamerané na tieto témy;

(c) Organizoval kampane pre rodičov s cieľom zvýšiť ich povedomie o kyberšikane a bezpečnom používaní internetu a sociálnych médií ich deťmi.

E. Rodinné prostredie a alternatívna starostlivosť (články 5, 9-11, 18 ods. 1 až 2, 20-21, 25 a 27 ods. 4)

Rodinné prostredie

32. Výbor berie na vedomie vysvetlenie poskytnuté zmluvným štátom počas dialógu, že všetky typy rodiny sú ochraňované bez diskriminácie. Výbor je napriek tomu znepokojený, že definícia v rámci zmeny a doplnenia z júna 2015 článku 3 zákona o rodine z roku 2005 týkajúca sa stabilnej rodiny, ktorá sa skladá z otca dieťaťa a matky dieťaťa ako najvhodnejšieho prostredia pre komplexný a harmonický rozvoj dieťaťa, neberie do úvahy rôzne typy rodín, ktoré reálne existujú a nie je v súlade s definíciou rodinného prostredia v Dohovore.

33. Výbor odporúča, aby zmluvný štát zmenil článok 3 zákona o rodine tak, aby zabezpečil úplný súlad s Dohovorom, so zameraním sa na blaho dieťaťa viac ako na zloženie rodiny.

Deti, ktorým bolo odopreté rodinné prostredie

34. Zatiaľ čo Výbor víta skutočnosť, že národná legislatíva zabezpečuje podporu komunitným službám pomoci na identifikovanie detí a rodičov vystavených sociálnemu riziku a poskytuje im pomoc, je znepokojený tým, že takéto služby nie sú k dispozícii v celom zmluvnom štáte. Výbor je taktiež znepokojený:

(a) Nedostatkom preventívnych opatrení, ktoré majú predchádzať odoberaniu detí a nedostatkom programov, ktoré majú predchádzať opusteniu detí po pôrode;

(b) Tým, že štandardy kvality práce a vzdelanostná úroveň odborníkov pracujúcich v opatrovateľských a pestúnskych systémoch starostlivosti sú nastavené veľmi nízko, a že pre nich nie sú zavedené systematické školenia a vzdelávanie;

(c) Tým, že povinnosť vykonávať pravidelný monitoring situácie všetkých detí v alternatívnej starostlivosti zakotvená v zákone o rodine, sa plní len formálne a poskytovanie služieb rodinám na úrovni komunity na základe zákona o sociálno-právnej ochrane v praxi neexistuje;

(d) Tým, že biologickí rodičia nedostávajú primeranú podporu na udržanie kontaktu so svojimi deťmi umiestnenými v pestúnskej starostlivosti a mládeži opúšťajúcej inštitucionálnu a pestúnsku starostlivosť nie je poskytnutá primeraná podpora pre vstup do dospelosti;

(e) Tým, že deti umiestnené do inštitucionálnej starostlivosti nedostávajú vhodne podané informácie ohľadne ich nového umiestnenia a svojich právach a ich umiestnenie často nezohľadňuje geografickú lokalitu ich biologickej rodiny, ich kultúry alebo jazyka;

(f) Nedostatkom deťom priateľských mechanizmov v rámci inštitucionálnej starostlivosti, ktoré by zabezpečili vypočutie ich názorov a predkladanie sťažností;

(g) Tým, že zatiaľ čo rómske deti predstavujú najväčšiu skupinu detí v detských domovoch, v domovoch zvyčajne nepracujú rómski zamestnanci a slovenský jazyk je často jediným používaným jazykom.

35. Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Prijal opatrenia podporujúce pozitívne rodičovstvo s cieľom predchádzať situáciám rodinnej krízy, ktorá vedie k vyňatiu detí z ich rodín, zabezpečil prístup k odbornej pomoci pre rodiny v kríze a zabezpečil, aby deti mohli zostať v kontakte so svojimi rodičmi po celý čas, ak sa ich oddelenie stane potrebné;

(b) Podporoval a zabezpečil rodinnú starostlivosť pre deti kdekoľvek je to možné a posilnil systém pestúnskej starostlivosti o deti, ktoré nemôžu zostať so svojimi rodinami, s cieľom naďalej znižovať inštitucionalizáciu detí;

(c) Realizoval antidiskriminačné školenia pre všetky príslušné úrady s cieľom zabezpečiť objektívne odporúčania a rozhodnutia ohľadom vyňatia rómskych detí z ich rodín, ako aj ich návrat;

(d) Zintenzívil podporu mládeži opúšťajúcej starostlivosť tak, aby jej bolo umožnené opätovne sa integrovať do spoločnosti, poskytnutím prístupu k primeranému bývaniu, právnym, zdravotným a sociálnym službám, ako aj k príležitostiam na vzdelávanie a odbornú prípravu;

(e) Zabezpečil periodickú kontrolu umiestňovania detí do pestúnskej starostlivosti a inštitúcií a monitoroval kvalitu starostlivosti, vrátane vytváraním dostupných kanálov pre nahlasovanie, monitoring a nápravu zlého zaobchádzania s deťmi;

(f) Zabezpečil to, aby pestúnske rodiny mali zo zákona nárok dostávať finančnú a odbornú pomoc, ako sú napríklad služby výpomoci, vzdelávanie, dohľad a usmernenie;

(g) Stanovil si za priority najímať rómskych odborníkov a používať rómsky jazyk popri slovenskom jazyku v detských domovoch, zachovávajúc etnickú identitu jednotlivých detí a zvyšujúc kultúrnu senzitivitu všetkých detí v detských domovoch.

F. Zdravotné postihnutie, základná zdravotná starostlivosť a blaho (články 6, 18 ods. 3, 23-24, 26, 27 ods. 1 až 3 a 33)

Deti s postihnutím

36. Výbor víta skutočnosť, že Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím z roku 2014 zahŕňa povinnosť ministerstva školstva zabezpečiť vyššiu dostupnosť individualizovanej podpory pre deti s postihnutím, predovšetkým prostredníctvom zamestnania asistentov učiteľa, školských psychologov a špeciálnych pedagógov. Taktiež víta skutočnosť, že program požaduje, aby bolo odstránené ustanovenie v článku 29 ods. 11 školského zákona (č. 245/2008 Z.z.) o tom, že integráciu je možné odmietnuť dieťaťu s postihnutím, ak by ohrozilo vzdelávanie druhých detí. Výbor je však znepokojený tým, že Národný program z roku 2014 nemá žiaden špecifický časový rámec a že:

(a) Legislatíva zmluvného štátu neposkytuje časový rámec pre dosiahnutie inkluzívneho vzdelávania a neexistuje ani účinná politika poskytujúca prechod od segregovaného k inkluzívnemu vzdelávaciemu systému, ani nie sú dostupné materiálne, finančné a ľudské zdroje pre bežné školy, aby zabezpečili inkluzívne vzdelávanie;

(b) Deti s postihnutím sú vo všeobecnosti smerované na odbornú prípravu v porovnaní s vyšším stupňom štúdia, bez ohľadu na ich intelektuálne schopnosti;

(c) Zmluvný štát naďalej uprednostňuje nákladné investície do inštitucionálnej starostlivosti, zatiaľ čo domáci opatrovatelia detí s ťažkým postihnutím nedostávajú dostatočnú podporu;

(d) Deti s postihnutím sú vyňaté z požiadavky, že deti mladšie ako šesť rokov majú byť umiestňované do rodiny namiesto do detského domova;

(e) Počet centier včasnej intervencie je naďalej nedostatočný a spolieha sa na súkromných darcov.

37. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 9 (2006) o právach detí so zdravotným postihnutím, Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby k postihnutiam zaujal postoj založený na ľudských právach, zaviedol komplexnú stratégiu pre inklúziu detí s postihnutiami a aby:

(a) Upravil školský zákon s cieľom zakotviť v národnej legislatíve princíp a právo na inkluzívne vzdelávanie a prijal komplexné konkrétne opatrenia, vrátane definovaných zodpovedností a časového rámca pre implementáciu;

(b) Zabezpečil, aby inkluzívne vzdelávanie dostalo prednosť pred umiestňovaním detí do špecializovaných inštitúcií a tried a aby zaškolil a pridelil špecializovaných učiteľov a profesionálov do integrovaných tried poskytujúcich individuálnu podporu;

(c) Upravil zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele s cieľom zakázať inštitucionalizáciu detí s postihnutím mladších ako šesť rokov;

(d) Uprednostnil rodinnú/komunitnú starostlivosť a v plnom rozsahu sa zaviazal k implementácii politiky deinštitucionalizácie s cieľom zabezpečiť, aby deti s postihnutím už viac nežili segregované v inštitucionálnom prostredí;

(e) Zvýšil výšku rodičovského príspevku pre rodiny s deťmi, ktoré trpia ťažkým postihnutím a udelil im príspevok na špeciálnu starostlivosť o deti;

(f) Uskutočnil kampane za účelom zvýšenia povedomia zamerané na štátnych zamestnancov, verejnosť a rodiny, s cieľom bojovať proti stigmatizácii a predsudkom voči deťom s postihnutím a podporovať pozitívny obraz o takýchto deťoch.

Zdravie a zdravotné služby

38. Výbor je znepokojený tým, že:

(a) Je nedostatok lekárov, predovšetkým vo vidieckych oblastiach, čo zabraňuje deťom, aby chodili na pravidelné zdravotné prehliadky alebo aby mali prístup k pohotovostnej zdravotnej starostlivosti;

(b) Miera zaočkovania nedávno klesla pod limit 95% z dôvodu kampaní proti očkovaniu, kontraindikáciám a údajnému odporu voči očkovaniu v rómskych komunitách;

(c) Indikátory súvisiace s kŕmením dojčiat a malých detí nie sú monitorované a Medzinárodný kódex pre obchodovanie s náhradami materského mlieka je implementovaný len čiastočne;

(d) Napriek pokroku dosiahnutému prostredníctvom zdravotných asistentov pracujúcich s rómskymi komunitami od roku 2014, veľa rómskych detí je naďalej diskriminovaných pri prístupe k zdravotnej starostlivosti z dôvodu segregácie ich komunit a rómske ženy a deti sú údajne naďalej segregované v nemocničných zariadeniach, ako napríklad na pediatrických oddeleniach alebo gynekologických a pôrodných oddeleniach na východnom Slovensku, napr. v štátnej nemocnici v Prešove;

(e) Sa šíria infekčné ochorenia ako napríklad tuberkulóza a syfilis v izolovaných rómskych komunitách a užívanie inhalovaných látok ako napríklad toluén je rozšírené, predovšetkým medzi malými deťmi;

39. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 15 (2013) o práve dieťaťa na dosiahnutie najvyššej možnej úrovne zdravotného štandardu, Výbor opätovne pripomína svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/SVK/CO/2, odsek 50) a ďalej odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Pokračoval v prijímaní opatrení tak, aby opätovne dosiahol mieru zaočkovania nad 95%, vrátane prostredníctvom kampaní zameraných na očkovanie

a poskytnutím služby zdravotných asistentov všetkým mestám s nízkou mierou zaočkovanosti detí;

(b) Monitoroval kŕmenie dojčiat a malých detí tak ako to definuje Svetová zdravotnícka organizácia, rozšíril iniciatívu Nemocníc priateľských deťom v celom zmluvnom štáte, v plnom rozsahu implementoval Medzinárodný kódex pre obchodovanie s náhradami materského mlieka a vymáhal jeho uplatňovanie prostredníctvom systematického monitorovacieho mechanizmu s odstrašujúcimi sankciami pre jeho porušovateľov;

(c) Zaviedol systematické opatrenia s cieľom efektívne monitorovať, sankcionovať a zastaviť segregáciu v nemocniciach zmluvného štátu vo všetkých jej podobách a uskutočniť programy zvyšujúce povedomie v rómskych komunitách ohľadne základných práv a mechanizmov podávania sťažností v prípadoch ich porušenia;

(d) Nadalej prijímal opatrenia za účelom boja so šírením infekčných ochorení v izolovaných rómskych komunitách a s užívaním inhalovaných látok, predovšetkým medzi mladými deťmi.

Zdravie adolescentov

40. Výbor je znepokojený:

(a) Absenciou komplexnej národnej politiky zameranej na sexuálne a reprodukčné zdravie adolescentov a ich práva;

(b) Nízkou úrovňou poznatkov a používania moderných antikoncepčných prostriedkov a jej poklesom od roku 2007, ako aj vysokou mierou pôrodov mladistvých, sprevádzanou vysokou mierou predčasného ukončenia školskej dochádzky a vysokou mierou úmrtnosti dojčiat medzi novorodencami mladých matiek pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia;

(c) Relatívne vysokou cenou antikoncepčných prostriedkov a všeobecným nedostatočným subvencovaním;

(d) Zákonnou požiadavkou na súhlas rodičov v prípade všetkých adolescentných dievčat mladších ako 18, ktoré si želajú používať antikoncepčné prostriedky na predpis alebo ktoré si želajú podstúpiť potrat, a skutočnosťou, že potrat u adolescentných dievčat na požiadanie nie je pokrytý z verejného zdravotného poistenia;

(e) Zmenou zákona o zdravotnej starostlivosti z roku 2009 týkajúcej sa povinnej čakacej doby pre potrat a požadujúcej zber osobných údajov dievčat, ktoré majú podstúpiť potrat a povinné poradenstvo zamerané na odradenie dievčat od vyhľadávania výkonu potratu prostredníctvom zdravotnícky nepresných, zavádzajúcich a stigmatizovaných informácií;

(f) Neprimeranou reguláciou odmietnutí na základe výhrady svedomia zo strany reprodukčného zdravotníckeho personálu, čo vedie k nedostatočnému prístupu pre adolescentné dievčatá;

(g) Nedostatkem komplexných údajov o sexuálnom a reprodukčnom zdraví adolescentov.

41. Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Prijal a implementoval, bez ďalšieho odd'ovania a po konzultácii s organizáciami pre práva detí, práva žien a reprodukčné práva, komplexnú sexuálnu a reprodukčnú politiku v súlade s ľudskými právami, vychádzajúcu z relevantných dát, zameranú na adolescentov, a vyčlenil primerané finančné a ľudské zdroje pre jej

efektívnu implementáciu, s osobitnou pozornosťou venovanou dievčatám s postihnutím;

(b) Prijal účinné opatrenia za účelom rozšírenia prístupu adolescentných dievčat v praxi k finančne dostupnej antikoncepcii, vrátane prostredníctvom vzdelávaní a informačných programov zameraných na zlepšenie úrovne poznatkov verejnosti a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a informácií o antikoncepcii založených na relevantných dátach;

(c) Zrušil zákaz z roku 2011 o krytí antikoncepcie z verejného zdravotného poistenia, zabezpečil univerzálne krytie moderných antikoncepčných a vykonávania potratov v rámci verejného zdravotného poistenia a odstránil požiadavku na súhlas rodiča s potratom a antikoncepciou požadovanou adolescentnými dievčatami staršími ako je legálny vek pre pohlavný styk;

(d) Prijal efektívne opatrenia, aby zabezpečil prístup adolescentných dievčat k bezpečnému a legálnemu výkonu potratu, vrátane zrušenia legislatívnych ustanovení, ktoré im určujú povinnú čakaciu dobu;

(e) Zabezpečil, aby zdravotníci profesionáli poskytovali zdravotnícky presné a nestigmatizujúce informácie o potrate a zaručili utajenie adolescentných dievčat;

(f) Upravil legislatívu tak, aby výslovne zakázal inštitúciám prijímať inštitucionálne politiky alebo praktiky odmietnutia starostlivosti na základe výhrady svedomia a zriadil účinné monitorovacie systémy a mechanizmy, ktoré umožnia zber komplexných dát o rozsahu odmietnutí zdravotníckej starostlivosti na základe výhrady svedomia a dopade praktiky na prístup dievčat k legálnym reprodukčným zdravotníckym službám;

(g) Rozvinul a implementoval politiku na ochranu práv tehotných mladistvých dievčat, adolescentných matiek a ich detí a bojoval s diskrimináciou voči nim a podporoval zodpovedné rodičovstvo a zodpovedné sexuálne správanie, s osobitnou pozornosťou venovanou chlapcom a mužom.

Životný štandard

42. Výbor je znepokojený tým, že:

(a) Nedávne legislatívne ustanovenia, ktoré podmienili vyplácanie prídavku na dieťa, rodičovského príspevku a príspevku pri narodení dieťaťa súladom s preventívnymi opatreniami zameranými na zníženie detskej kriminality, zabezpečením povinnej školskej dochádzky a podporovaním zodpovedného rodičovstva, boli vo veľkom rozsahu neefektívne a mali disproporčne negatívny dopad na sociálno-ekonomické blaho a právo na sociálne zabezpečenie marginalizovaných rómskych rodín a ich detí;

(b) Významné percento rómskych rodín naďalej žije v segregovanom prostredí a mnoho stále nemá prístup k primeranému bývaniu a trpí nedostatkom základných zariadení ako toaleta, elektrika, pitná voda, kanalizačný systém a likvidácia odpadu;

(c) V niekoľkých komunitách rómske deti trpia podvýživou z dôvodu extrémne chudobných životných podmienok;

(d) Rómske rodiny často zažívajú nútené vystaňovanie.

43. Výbor upozorňuje na Ciele trvalo udržateľného rozvoja (Cieľ 1.3 o implementácii národne primeraných systémov sociálnej ochrany a opatrení pre všetkých) a odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Upravil diskriminačnú legislatívu podmieňujúcu výšku vyplácania prídavku na dieťa, rodičovského príspevku a príspevku pri narodení dieťaťa dodržaním preventívnych opatrení;

(b) Rozvinul stratégiu boja proti chudobe, aby zabezpečil, že rómske rodiny a deti sú zahrnuté ako cieľové skupiny, ktoré potrebujú špeciálnu ochranu, a taktiež zahrnul takýto odkaz v Stratégii pre integráciu Rómov;

(c) Prijal politiky a vyčlenil rozpočty pre napojenie rómskych osád na verejné zdroje pitnej vody a kanalizačné systémy;

(d) Zabezpečil, aby rómske rodiny nezažívali nútené vyst'ahovanie a likvidáciu ich osád bez predchádzajúceho oznámenia a v prípade, že je takáto likvidácia potrebná, poskytnúť im adekvátne a primerané alternatívne riešenia bývania, v súlade s príslušnými medzinárodnými štandardami, vrátane základných princípov a smerníc o vyst'ahovaní a premiestnení vychádzajúcich z rozvoja (vid'. A/HRC/4/18, príloha I) a Dobrovoľných smerníc o zodpovednom riadení vlastníctva zeme, rybárskych oblastí a lesov v kontexte Národnej potravinovej bezpečnosti, prijatej Výborom pre svetovú potravinovú bezpečnosť Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) v roku 2012.

G. Vzdelávanie, voľný čas a kultúrne aktivity (články 28, 29, 30 a 31)

Vzdelávanie, vrátane odbornej prípravy a usmernenia

44. Výbor víta skutočnosť, že zmeny z 30. júna 2015 týkajúce sa školského zákona zaviedli niekoľko opatrení zameraných na podporu odstránenia segregácie. Je avšak znepokojený tým, že:

(a) Rómske deti sú naďalej obeťami de-facto segregácie v školskom systéme zmluvného štátu, viac než 50 percent sa učí v čisto rómskych triedach alebo chodí do triedy v osobitných školských pavilónoch, pričom im je často poskytnuté podradnejšie vzdelávanie;

(b) Verejná ochrankyňa práv uvádza rasovo motivované prekresľovanie hraníc školských obvodov a namiesto investovania do odstránenia segregácie, zmluvný štát buduje lacné kovové kontajnery blízko rómskych osád, ktoré majú slúžiť ako školy len pre rómske deti;

(c) Miera nástupu do školy medzi rómskymi deti zostáva nízka a miera neukončenia školskej dochádzky vysoká;

(d) Napriek nedávnym legislatívnym zmenám počet rómskych detí umiestnených do škôl pre deti s miernym postihnutím je naďalej disproporčne vysoký, proces psychologického hodnotenia počas školskej dochádzky naďalej neberie do úvahy rôzne sociálno-ekonomické zázemie rómskych detí, legislatíva zmluvného štátu neupravuje skutočnosť, že by sa malo vykonávať pravidelné prehodenie pôvodnej diagnózy postihnutia a že systém je finančne podnecovaný k zachovaniu čo najvyššieho možného počtu detí v špeciálnych školách a triedach;

(e) Neexistuje systematické používanie rómskeho jazyka na školách, hlavne z dôvodu nedostatku rómsky hovoriacich učiteľov a deti maďarskej menšiny taktiež čelia ťažkostiam pri vzdelávaní vo svojom materinskom jazyku.

45. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 1 (2001) o cieľoch vzdelávania a berúc na vedomie Cieľ trvalo udržateľného rozvoja 4, cieľ 4.5 o rovnom prístupe k všetkým úrovňam vzdelávania a odbornej príprave pre deti v zraniteľnej situácii, Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Zaviedol do svojej legislatívy definíciu rasovej/etnickej segregácie vo vzdelávaní a prijal systematické opatrenia s cieľom efektívne monitorovať a eradikovať tieto praktiky vo všetkých ich formách;

(b) Zahrnul do svojej legislatívy požiadavku na povinné pravidelné prehodnotenie pôvodnej diagnózy postihnutia u detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami tak, aby to nebolo podmienené žiadosťou rodiča;

(c) Zrevidoval financovanie vzdelávania tak, aby nebol zápis do špeciálnych vzdelávacích systémov finančne motivovaný a motivovať inkluzívne vzdelávacie a prointegračné opatrenia;

(d) Podmienil vyplácanie národných, regionálnych a miestnych zdrojov na vzdelávanie rozvojom antisegregačných plánov a podávaním správ o ich plnení;

(e) Poskytoval pedagógom na základných školách dostatočné usmernenia o tom, ako začleniť rómske deti do bežného vzdelávania a o tom, ako lepšie zapájať rómskych rodičov do spolupráce so školami;

(f) Posilnil svoje snahy zabezpečiť vzdelávanie detí patriacich do menšín v ich materinskom jazyku.

Ciele vzdelávania

46. Výbor je znepokojený tým, že vzdelávanie o ľudských právach nie je súčasťou povinnej učebnej osnovy a že nie je dostupná štatistika o rozsahu jeho poskytovania na školách. Je taktiež znepokojený tým, že vzdelávací systém zmluvného štátu:

(a) Zostal skôr zameraný hlavne na podporovanie "talentovaných" detí ako na pomoc všetkým deťom, aby v plnom rozsahu rozvíjali svoj potenciál;

(b) Je údajne založený na nadmernej autorite dospelých, a vo všeobecnosti chýba rešpekt voči deťom a komunikácia s deťmi;

(c) Používa vzdelávacie prístupy a učebné metódy, ktoré nemôžu zabezpečiť, aby žiaci získali primeranú schopnosť vážiť si rôznorodosť a rovnosť, predovšetkým rôznych vierovyznaní a etnických skupín, schopnosť riešiť nezhody a konflikty nenásilným spôsobom a bojovať so všetkými formami diskriminácie a násilia, predovšetkým šikanovania.

47. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 1 (2001) o cieľoch vzdelávania, Výbor odporúča, aby zmluvný štát:

(a) Zahrnul vzdelávanie o ľudských právach do učebných osnov na základných a stredných školách a zrevidoval učebné osnovy a metodiku tak, aby kládli dôraz na hodnotové vzdelávanie, kritické myslenie, akceptovanie rozdielov, prijímanie rôznorodosť a budovanie sociálnej súdržnosti;

(b) Podporoval metodické inovácie, ktoré by pomohli učiteľom na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému reagovať na individuálne potreby žiakov a rozvíjať zručnosti potrebné v ich osobnom a profesijnom živote;

(c) Podporoval transformáciu škôl na otvorené vzdelávacie komunity, ktoré by boli schopné flexibilným spôsobom reagovať na potreby žiakov ako aj spoločnosti.

Vývoj v rannom detstve

48. Výbor je znepokojený tým, že veľa detí nemá prístup k predškolskému vzdelávaniu z dôvodu nedostatku škôlok.

49. Berúc na vedomie Cieľ trvalo udržateľného rozvoja 4, cieľ 4.2 o zabezpečení prístupu všetkých dievčat a chlapcov ku kvalitnému vývoju v ranom detstve,

starostlivosti a predprimárnemu vzdelávaniu, Výbor odporúča, aby zmluvný štát vyčlenil dostatočné finančné zdroje na rozvoj a rozšírenie starostlivosti a vzdelávania v ranom detstve na základe komplexnej a holistickej politiky starostlivosti a rozvoja v ranom detstve.

Odpočinok, voľný čas, rekreácia a kultúrne a umelecké činnosti

50. Zatiaľ čo Výbor víta, že deti z chudobných rodín majú nárok zadarmo využívať služby centier voľného času, Výbor je znepokojený absenciou údajov, ktoré by indikovali do akej miery takéto deti tieto služby využívajú. Výbor je taktiež znepokojený tým, že:

(a) Deti vo vidieckych oblastiach často nemajú prístup k voľnočasovým aktivitám;

(b) Je nedostatok financií pre uskutočňovanie kultúrnych činností prístupných pre deti z národnostných menšín, ktoré čelia jazykovým bariéram alebo pre deti so špeciálnymi potrebami;

(c) Sa významne znížil počet kvalitných programov pre deti a mládež vo verejnoprávnom rozhlase a televízii zmluvného štátu.

51. **Výbor odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Zriadil na ministerstve školstva centrálny register na zber údajov o tom, koľko detí z rodín, ktoré prijímajú príspevok vo výške sumy životného minima, využívajú služby centier voľného času;**

(b) **Vyčlenil dodatočné množstvo financií priamo centráram voľného času prostredníctvom jednotlivých samospráv a zabezpečil ich prístupnosť pre všetky deti do 18 rokov;**

(c) **Dotoval verejnú dopravu a prispôsobil jej poriadky tak, aby umožnil účasť všetkých detí na voľnočasových aktivitách;**

(d) **Vyčlenil finančné prostriedky pre sprístupňovanie kultúrnych aktivít deťom z národnostných menšín a deťom so špeciálnymi potrebami;**

(e) **zvýšil vysielanie kvalitných programov pre deti a mládež vo verejnoprávnom rozhlase a televízii zmluvného štátu.**

H. Špeciálne ochranné opatrenia (články 22, 30, 32-33, 35-36, 37 písm. b) až d) a 38, 39 a 40)

Deti žiadajúce o azyl a deti - utečenci

52. Výbor je znepokojený tým, že:

(a) Rodiny s deťmi žiadajúce o azyl sú systematicky zadržované na dlhé obdobia vo veľmi nevhodných podmienkach a alternatívy k zadržavaniu často nie sú pri nich uplatňované;

(b) Neexistujú podporné služby alebo špeciálne ubytovanie pre rodiny žiadajúce o azyl a utečenecké rodiny;

(c) Deti majú prístup k vzdelávaniu až po troch mesiacoch po zadržaní a nedostáva sa im adekvátna zdravotná starostlivosť, vrátane z dôvodu nedostatku zdravotného personálu hovoriaceho iným ako slovenským jazykom a nedostatku tlmočníkov, a pri nárazových vlnách sa im taktiež nedostáva dostatok oblečenia a iných základných potrieb;

(d) Počas nedávnych migračných diskusií o schéme EÚ týkajúcej sa premiestnenia a presídlenia, zmluvný štát opakovane dal jasne najavo, že nebude prijímať moslimských utečencov a žiadateľov o azyl.

53. **Výbor odporúča, aby zmluvný štát:**

(a) **Urýchlene a úplne prestal so zadržiavaním detí na základe ich statusu imigranta alebo statusu imigranta ich rodičov a zaviedol do praxe alternatívy k zadržiavaniu, ktoré umožňujú deťom zostať s členmi rodiny a/alebo opatrovníkmi v neväzobnom, komunitnom prostredí, bez požiadavky povinného preukázania držby neprimerane vysokých finančných prostriedkov na každodenné živobytie;**

(b) **Zabezpečil práva všetkých detí žiadajúcich o azyl a detí - utečencov na humánne životné podmienky, vzdelávanie a adekvátne zdravotnícke služby bez akejkoľvek diskriminácie, vrátane diskriminácie z náboženských dôvodov.**

Deti bez sprievodu

54. Výbor je vážne znepokojený tým, že:

(a) Takmer všetky deti bez sprievodu umiestnené v detských domovoch počas posledných piatich rokov zmizli a nevyvíjajú sa žiadne špecifické snahy hľadať ich;

(b) Omeškania pri identifikácii opatrovníka pre dieťa bez sprievodu sú časté, čo môže spôsobiť oddialenie formálnemu procesu hľadania rodiny alebo začatia azylového procesu a vo väčšine prípadov dieťa zmizne pred ukončením procesu ustanovenia opatrovníka;

(c) Legislatíva zmluvného štátu poskytuje právne poradenstvo pre dieťa bez sprievodu len na základe žiadosti dieťaťa a len pred súdom, bez možnosti právneho poradenstva na prvom stupni na Migračnom úrade, a že poradenstvo sa v praxi zriedkakedy poskytuje;

(d) Článok 127 zákona o pobyte cudzincov (č. 404/2011 Z. z.) ustanovuje, že v prípade predpokladu plnoletosti, osoba, ktorá tvrdí, že je dieťaťom bez sprievodu, bude považovaná za dospelého pokiaľ výsledky zdravotného vyšetrenia za účelom určenia veku nepreukážu opak, čo znamená, že dieťaťu nie je pridelený žiaden opatrovník pokiaľ nie je k dispozícii takýto výsledok;

(e) Postupy určenia veku sa nevykonávajú ako posledné možné opatrenie a voči ich výsledkom nie je možné odvolať sa;

(f) v zmluvnom štáte neexistuje žiaden mechanizmus, ktorý by uľahčoval vyhľadanie rodiny a príbuzných detí bez sprievodu, žiadajúcich o azyl a detí – utečencov.

55. **V zmysle svojho všeobecného komentára č. 6 (2005) o zaobchádzaní s deťmi bez sprievodu a s odlúčenými deťmi mimo krajiny ich pôvodu, Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby:**

(a) **Zabezpečil, aby sa deťom bez sprievodu dostávala primeraná ochrana a starostlivosť a ako urgentnú záležitosť zaviedol register zmiznutých detí bez sprievodu a vykonal pátracie operácie, podľa potreby v spolupráci s ďalšími štátmi;**

(b) **Zabezpečil, aby detskí žiadatelia o azyl a predovšetkým deti bez sprievodu mali prístup k vzdelaniu, sociálnym a psychologickým službám a k právnej pomoci a aby im bol bezodkladne určený právny zástupca a/alebo opatrovník;**

(c) **Zo zákona o pobyte cudzincov odstránil predpoklad plnoletosti a zabezpečil, aby boli postupy určovania veku vykonané len v prípadoch vážnych pochybností o veku príslušnej osoby, aby boli predmetom informovaného súhlasu dieťaťa a aby boli vykonávané expertmi;**

(d) Prijal všetky potrebné opatrenia, aby zabezpečil princíp jednoty rodiny pre deti, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, okrem iného úpravou pravidiel pre opätovné zjednotenie rodiny a poskytnutím efektívneho prístupu k ambasádam a konzulátom, a aby spolupracoval s národným Červeným krížom na zriadení mechanizmu vyhľadávania rodín a príbuzných detí bez sprievodu žiadajúcich o azyl a detí - utečencov;

(e) Zabezpečil, aby všetci profesionáli pracujúci s deťmi bez sprievodu boli pravidelne školení o právach detí a o primeraných postupoch a komunikácii;

(f) Zhromažďoval a zverejšňoval štatistiky o počte rodín s neplnoletými deťmi zadržaných imigračnými úradmi, ich veku, krajine pôvodu, dôvode ich zadržania a dĺžke zadržania a na pravidelnej báze vyhodnocoval tieto štatistiky, ako aj situáciu týchto detí.

Výkon spravodlivosti voči mladistvým osobám

56. Výbor je znepokojený tým, že:

(a) Špecializované súde pre mladistvých neexistujú od roku 1993;

(b) V praxi sa špeciálne postupy pri výsluchu detí často používajú len pri deťoch mladších ako 15 rokov;

(c) Detské obeť sa v praxi údajne vypočúvajú opakovane a tak dochádza k sekundárnej viktimizácii zo strany neškolených príslušníkov polície, prokurátorov a sudcov;

(d) Deti môžu podstúpiť prvotný výsluch bez prítomnosti svojich právnikov, rodičov alebo ďalších osôb, ktorým dôverujú.

57. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 10 (2007) o právach detí v súdnom konaní, Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby v plnom rozsahu zosúladiť svoj súdny systém s Dohovorom a ďalšími relevantnými štandardmi. Výbor predovšetkým naliehavo žiada zmluvný štát, aby:

(a) Urýchlene opätovne zriadil špecializované súdne konania pre mladistvých s primeranými ľudskými, technickými a finančnými zdrojmi, menoval špecializovaných sudcov pre deti a zabezpečil, aby takíto špecializovaní sudcovia mali primerané vzdelanie a školenia;

(b) Zabezpečil poskytovanie kvalifikovanej a nezávislej právnej pomoci deťom, ktoré porušili zákon, od začiatku procesu a počas súdnych konaní;

(c) Zabezpečil, aby boli aplikované špeciálne postupy vypočúvania detí pre všetky deti do veku 18 rokov, s dôrazom na ich ochranu a predchádzanie sekundárnej viktimizácii;

(d) Upravil legislatívu tak, aby zabezpečil, že deti môžu byť vypočúvané len v prítomnosti svojich právnikov, rodičov alebo iných osôb, ktorým dôverujú.

Opatrenia v nadväznosti na predchádzajúce záverečné zistenia a odporúčania Výboru k Opčnému protokolu o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii

58. Výbor vyjadruje poľutovanie nad nedostatočnými informáciami o implementácii svojich záverečných odporúčaní z 3. júla 2013 k východiskovej správe zmluvného štátu k Opčnému protokolu o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii (CRC/C/OPSC/SVK/CO/1). Výbor je obzvlášť znepokojený tým, že:

(a) Zmluvný štát nepripravil konkrétny národný akčný plán na boj proti obchodovaniu s deťmi, ani konkrétny program podpory a ochrany detských obeť obchodovania s ľuďmi;

- (b) Nábory a kupliarstvo s deťmi údajne nie je vždy adekvátne potrestané;
- (c) Rómske deti predovšetkým sú v ohrození obchodovania za účelom poskytovania sexuálneho vykorisťovania v rámci marginalizovaných komunit a sú predávané vlastnými rodičmi za účelom zlepšenia ich materiálnej situácie;
- (d) Deti, ktoré opustia zariadenia inštitucionálnej starostlivosti, sú často v ohrození, že sa stanú obeťou obchodovania s ľuďmi z dôvodu nedostatku podpory.

59. Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby v plnom rozsahu zosúladiť svoj trestný zákonník s článkami 2 a 3 Opčného protokolu, predovšetkým v súvislosti s definíciou predaja detí a odporúča, aby zmluvný štát zintenzívnil svoje snahy o zabránenie obchodovaniu vo vzťahu k detským obetiam a prijal preventívne opatrenia na riešenie problému predaja detí, detskej prostitúcie a obchodovania za účelom sexuálneho vykorisťovania v rómskych komunitách.

Opatrenia v nadväznosti na predchádzajúce záverečné zistenia a odporúčania Výboru k Opčnému protokolu o účasti detí v ozbrojených konfliktoch

60. Výbor vyjadruje poľutovanie nad nedostatočnými informáciami o implementácii svojich záverečných odporúčaní z 26. júna 2013 k východiskovej správe zmluvného štátu k Opčnému protokolu o účasti detí v ozbrojených konfliktoch (CRC/C/OPAC/SVK/CO/1). Výbor je znepokojený aktivitami militantnej organizácie Slovenskí branci, ktorá vykonala v júni 2015 vojenský vzdelávací kurz na dvoch základných a jednej strednej škole a víta skutočnosť, že ich aktivity boli odvtedy monitorované bezpečnostnými silami zmluvného štátu a ministerstvom školstva.

61. Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby kriminalizoval porušenia ustanovení Opčného protokolu o nábore a zapojení detí do konfliktov a naďalej monitoroval militantné skupiny.

I. Ratifikácia medzinárodných dokumentov týkajúcich sa ľudských práv

62. Výbor odporúča, aby zmluvný štát, s cieľom ešte viac posilniť plnenie práv detí, ratifikoval hlavné dokumenty týkajúce sa ľudských práv, ktorých ešte nie je zmluvnou stranou, predovšetkým Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a ďalšiemu krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

J. Spolupráca s regionálnymi orgánmi

63. Výbor odporúča, aby zmluvný štát spolupracoval s Radou Európy pri implementácii Dohovoru a ďalších dokumentov týkajúcich sa ľudských práv, a to v zmluvnom štáte, ako aj v ďalších štátoch, ktoré sú členmi Rady Európy.

IV. Implementácia a podávanie správ

A. Nadväzná opatrenia a šírenie

64. Výbor odporúča, aby zmluvný štát prijal všetky príslušné opatrenia na zabezpečenie toho, aby odporúčania obsiahnuté v týchto záverečných zisteniach sú implementované v plnom rozsahu. Výbor taktiež odporúča, aby konsolidovaná tretia, štvrtá a piata periodická správa, písomné odpovede zmluvného štátu na doplňujúce otázky a súčasné záverečné zistenia boli široko dostupné v jazykoch krajiny.

B. Ďalšia správa

65. Výbor vyzýva zmluvný štát, aby predložil svoju šiestu periodickú správu do 30. júna 2020 a zahrnul v nej informácie o opatreniach prijatých v nadväznosti na súčasné záverečné zistenia. Správa by mala byť v súlade s harmonizovanými usmerneniami Výboru k podávaniu správ, ktoré boli prijaté 31. januára 2014 (CRC/C/58/Rev.3) a nemala by presiahnuť 21 200 slov (viď uznesenie Valného zhromaždenia 68/268, odsek 16). V prípade, že predložená správa, presiahne stanovený limit slov, zmluvný štát bude požiadaný, aby skrátil správu v súlade s vyššie uvedeným uznesením. Ak zmluvný štát nie je v pozícii revidovať a opätovne predložiť túto správu, jej preklad na účely posúdenia zo strany zmluvného orgánu nie je možné garantovať.

66. Výbor taktiež vyzýva zmluvný štát, aby predložil aktualizovaný základný dokument nepresahujúci 42 400 slov v súlade s požiadavkami na spoločný základný dokument, uvedenými v harmonizovaných usmerneniach k podávaniu správ k medzinárodným dohovorom o ľudských právach, vrátane usmernení k spoločnému základnému dokumentu a k osobitným dokumentom k dohovorom (viď. HRI/GEN/2/Rev.6, kap. I) a odseku 16 uznesenia Valného zhromaždenia 68/268.
